



## KÖZIGAZGATÁSI ÉS IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM

### ÉSZREVÉTELEK

az Európa Tanács Nemzeti Kisebbségek Védelméről szóló Keretegyezménye  
Tanácsadó Bizottsága részéről Magyarországgal kapcsolatban  
2010. március 18-án elfogadott véleményéhez

Az Európa Tanács Nemzeti Kisebbségek Védelméről szóló Keretegyezménye (a továbbiakban: Keretegyezmény) magyarországi végrehajtásáról szóló, a magyar Kormány által a 1074/2009. (V. 20.) Korm. határozattal elfogadott harmadik ország-jelentést (a továbbiakban: ország-jelentés) értékelő, a Keretegyezmény Tanácsadó Bizottsága (a továbbiakban: Tanácsadó Bizottság) által Strasbourgban 2010. március 18-án előterjesztett ACFC/OP/III(2010)001 számon iktatott harmadik véleményével (a továbbiakban: vélemény) kapcsolatban az alábbi észrevételeket tesszük.

Mindenekelőtt rögzíteni kívánjuk, hogy a 2010 tavaszán megtartott országgyűlési választások alapvető változásokat hoztak Magyarország közéletében. Ezzel szoros összefüggésben a Tanácsadó Bizottságnak a Keretegyezményben foglaltak magyarországi végrehajtásáról kialakított aktuális véleményének kiegészítése érdekében fontosnak tartjuk a magyar kisebbségpolitikát is érintő változások legfontosabb elemeinek ismertetését.

(1) A 2010. évi választások során a 386 tagú magyar Országgyűlésben 2/3-ot meghaladó mandátumot szerzett a Fidesz Magyar Polgári Szövetség (FIDESZ) és a Kereszténydemokrata Néppárt (KDNP) 261 képviselőből álló koalíciója. A 2010 májusában kormányzási megbízást kapott FIDESZ–KDNP parlamenti erő tagja a Lungo Drom Országos Cigány Érdekvédelmi és Polgári Szövetség. A Lungo Drom elnökét Farkas Flóriánt a FIDESZ országgyűlési frakciójának helyettes-vezetőjévé választották.

A FIDESZ országgyűlési képviselői között 3 roma képviselőt találunk. Közülük ketten a megelőző ciklusban is az Országgyűlés tagjai voltak. 2010 áprilisától a FIDESZ további roma országgyűlési képviselője lett Berényi László, a Somogy Megyei Területi Cigány Kisebbségi Önkormányzat elnöke.

Az Országgyűlésben 16 mandátummal rendelkező Lehet Más a Politika (LMP) nevű új parlamenti pártban is van cigány országgyűlési képviselő. Az LMP színeiben mandátumot szerzett képviselő Osztolykán Ágnes a képviselővé válása előtt a Roma Integráció Évtizede Titkárság Alapítvány alkalmazottja volt.

A KDNP országgyűlési képviselője az ország nyugati határszéli településén működő horvát kisebbségi önkormányzat tagja, Firtl Mátvás is. A magyarországi horvát közösség közéletének ismert és elismert szereplőjét 2010 májusában a Kereszténydemokrata Néppárt országgyűlési frakciójának helyettes-vezetőjévé választották.

A magyar Országgyűlésnek a rendszerváltás óta első ízben van román kisebbségi képviselője. 2010-ben a FIDESZ országgyűlési képviselőjévé választották az ország dél-keleti részén található román nemzetiségi település polgármesterét, a Magyarországi Ortodox Román Püspökség Egyházi Tanácsának tagját, Simonka Györgyöt. Az új képviselő az Országgyűlés Interparlamentáris Uniója magyar-román tagozatának elnöke.

(2) Az új összetételű Országgyűlésben a cigány közösség lovári és beás nyelvét 3 képviselő beszéli, a német nyelvet 127 képviselő ismeri, horvátul 3, románul 4, szerbül 2 és szlovákul 4 képviselő beszél.

(3) Az új Országgyűlés az első döntései között rendelkezett a kisebbségek parlamenti képviseletét érintő kérdésekről.

Az Országgyűlés 2010. május 20-ai ülésnapján módosította a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvényt. Az új jogszabály alapján az Alkotmány rögzíti, hogy a nemzeti és etnikai kisebbségek képviseletére a 200 főben meghatározott országgyűlési képviselői létszám felett további, legfeljebb tizenhárom képviselő választható.

További intézkedésként az Országgyűlésben 2010. június 14-én határozat született a választójogi reform előkészítéséről. A 37/2010. (VI.16.) OGY határozat értelmében az Országgyűlés felkérte az Alkotmányügyi, igazságügyi és ügyrendi bizottságot, hogy széles körű társadalmi vitát követően legkésőbb 2011. december 31-ig készítse el a vonatkozó javaslatát. A választójogi reform előkészítése során figyelemmel kell lenni a nemzeti és etnikai kisebbségek országgyűlési képviseletét érintő korábban elfogadott országgyűlési határozatban foglalt elvekre és határidőkre. A 20/2010. (II. 26.) OGY határozat szerint a megszületendő választójogi törvénynek úgy kell hatályba lépnie, hogy garantálja a kisebbségek képviseletét a 2014. évi országgyűlési választásokat követően megalakuló Országgyűlésben.

(4) A közmédia működését is szabályozó törvényeket is alkotott az új Országgyűlés. Kisebbségpolitikai szempontból lényeges momentum, hogy az Országgyűlés döntése értelmében immár az Alkotmány rögzíti: „A Magyar Köztársaságban közszolgálati médiaszolgáltatás működik közre a nemzeti önazonosság és az európai identitás, a magyar, valamint a kisebbségi nyelvek és kultúra ápolásában, gazdagításában, a nemzeti összetartozás megerősítésében, illetőleg a nemzeti, etnikai, családi, vallási közösségek igényeinek kielégítésében”.

Fontos kiemelni továbbá, hogy az Országgyűlés a média működését érintő törvények módosítása során rendelkezett az országos kisebbségi önkormányzatoknak a közmédia szervezeteiben biztosított participációs jogosítványairól. A 2010. évi LXXXII. törvényben foglaltak szerint e nemzetiségi külön jogok egy új szervezetben, a "Közszolgálati Testületben" érvényesülhetnek. A 14 tagú Testület hivatott biztosítani a közszolgálati média feletti társadalmi felügyeletet. Az új szervezetbe a kisebbségek országos önkormányzatai 3 éves rotációban együttesen egy tagot delegálhatnak.

(5) Az új Országgyűlés törvényben erősítette meg, hogy a 2011. évi általános népszámlálás során lehetőség lesz a nemzetiségre vonatkozó statisztikai adatgyűjtésre Magyarországon.

A 2010. évi XLIX. törvény alapján a népszámlálás többek között a természetes személyek alábbi adatainak összeírására terjed majd ki: lakóhely, családi állapot, iskolai végzettség, személyek és háztartások megélhetési forrása, foglalkozás, egészségi állapot, állampolgárság, vallás, nemzetiség, anyanyelv, nyelvismeret. Az adatszolgáltatás a vallásra, az anyanyelvre és a nemzetiségre vonatkozóan önkéntes lesz.

(6) A 2010. évi országgyűlési választásokat követően megalakult új Kormány a „Nemzeti Együttműködés Programja” meghirdetésével és az Országgyűlés általi, 2/3-os többséggel elfogadott dokumentumban foglaltak alapján kezdte meg tevékenységét.

A Kisebbségvédelmi Keretegyezményben foglaltak magyarországi megvalósítása értékelése szempontjából fontos utalnunk arra, hogy a Nemzeti Együttműködés Programja önálló fejezetben foglalkozik a cigányság életkörülményeinek javítását, társadalmi beilleszkedésének elősegítését érintő kérdésekkel.

A dokumentum megállapítja, hogy a megelőző kormányok ugyan meghirdették a cigányság felzárkóztatását, de a romák helyzete tovább romlott. Hiányosságként értékeli a dokumentum, hogy a cigányság problémáit kizárólag szegénységi kérdésként kezelték az elmúlt nyolc évben. Teljességgel sikertelenek voltak az iskolai integrációs kísérletek is, hiszen további leszakadást okoztak, növekedtek a társadalmi különbségek. A cigányság körében nemcsak az oktatási, a foglalkoztatási helyzet katasztrofális, de rosszak az egészségügyi mutatók is.

A Kormányzat tevékenységének alapvetéseit tartalmazó Nemzeti Együttműködés Programja rögzíti, hogy a cigányság problémáit nemzeti ügyként kell kezelni. Kiutat a jelenlegi nyomor kezelésének és a jövő építésének együttes megvalósítása jelent. A felzárkózást szolgáló költségvetési források felhasználását teljesen átláthatóvá kell tenni.

(7) A 2010 májusában megalakult új kormányzati struktúrában a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium feladatkörébe tartozik a magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségekkel kapcsolatos államigazgatási ügyek koordinációja.

Az új minisztérium keretében Egyházi, Nemzetiségi és Civil Kapcsolatokért Felelős Államtitkárság jött létre. Az Államtitkárság vezetője Szászfalvi László országgyűlési képviselő, a 2002-2006-os ciklusban az Országgyűlés Emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottságának elnöke volt.

Az Egyházi, Nemzetiségi és Civil Kapcsolatokért Felelős Államtitkárságon nemzetiségi ügyekért felelős helyettes államtitkár került kinevezésre. Dr. Latorcai Csaba a kisebbségi ügyek mellett a civil társadalmi kapcsolatokért is felel.

(8) A Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Egyházi, Nemzetiségi és Civil Kapcsolatokért Felelős Államtitkársága 2010 júliusában társadalmi párbeszédet kezdeményezett a nemzeti és etnikai kisebbségek jogait érintő törvényi rendelkezések áttekintésére. Az átfogó elemzés célja a több mint 15 éve megalkotott kisebbségi törvényben foglaltak újragondolása, a civil szervezetek és a kisebbségi önkormányzatok működési hatékonyságának és a jövőbeni szerepének felülvizsgálata.

A Kormányzat a nagyszabású munkát a kisebbségek legszélesebb körű képviseleteinek partneri bevonásával kívánja elvégezni, és számít a különböző közösségek tagjainak, civil szervezeteinek, intézményeinek konkrét közreműködésére.

(9) A roma társadalmi integrációs politika koncepciójának kidolgozása, a kormányzati integrációs program végrehajtásának koordinálása ugyancsak a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium feladata.

Az új Kormány a közigazgatási struktúra kialakításánál messzemenően figyelembe vette a társadalmilag marginalizálódott csoportok nehéz helyzetét, és a probléma súlya miatt önálló államtitkárságot hozott létre Társadalmi Felzárkózásért Felelős Államtitkárság néven a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériumban. Az Államtitkárság vezetője Balog Zoltán országgyűlési képviselő, aki a megelőző ciklusban az Országgyűlés Emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottságának elnöke volt.

A Kormányzat integrációs politikája alakítása során világosan meg kívánja különböztetni, melyek a „roma ügyként” – mint sajátos kisebbségi kérdésként – megjelenő társadalmi kérdések, s melyek azok a problémák, amelyek a cigányok jelentős rétegét érintik ugyan, de nem etnikai hovatartozásuk, hanem társadalmi helyzetük miatt. Ekként „roma ügynek” – tehát, mint sajátos kisebbségi kérdésnek – tekinti elsősorban a kulturális, hagyományörző, nyelvapoló, nemzetiségi-oktatási területen kifejtett tevékenységeket, másfelől a diszkriminációellenes intézkedéseket. A közigazgatási struktúrában a cigányok feltételezett etnikai-kulturális „másságának” hangsúlyozása helyett a cigányok, mint állampolgárok egyenlőségének érvényesítése kap megerősítést.

A most hivatalba lépett Kormány számára nyilvánvaló, hogy a roma politika hitelességének helyreállításához, a többség megnyeréséhez szükség van tényfeltárássra. A roma integráció egy olyan feladat, amit a többség támogatása nélkül nem lehet megvalósítani. A cigányság felzárkózása a többség elemi érdeke, nemzeti ügy.

(10) A romák társadalmi integrációjának elősegítése érdekében a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériumban 2010 júliusától miniszteri biztos került kinevezésre. A roma támogatásokért felelős miniszteri biztos, Farkas Flórián felügyeli az integrációs projektek végrehajtását, részt vesz azok monitorozásában. Az új biztos feladatai közé tartozik annak felülvizsgálata is, hogy 2002 és 2010 között milyen roma és egyéb integrációs programokra mekkora forrásokat fordítottak, ezeket hogyan használták fel, a programok mennyire voltak eredményesek és szabályosak, átláthatóak és hatékonyak.

A roma miniszteri biztos, aki a Lungo Drom cigány szervezet elnöke, a FIDESZ országgyűlési frakciójának helyettes vezetője, 2010 végéig a vizsgálódása során feltárt tényeket és annak következtetéseit terjeszti a Kormány elé.

(11) A Kormány mellett 2010 augusztusában Társadalmi Felzárkózási és Cigányügyi Tárcaközi Bizottság alakult. Az állandó bizottság feladata a minisztériumok romákkal kapcsolatos tevékenységének összehangolása, segítése. A bizottság hosszú távú nemzeti stratégiát és az alapján rövid távú akciótervet fog kidolgozni a cigányság és a mélyszegénységben élők életkörülményeinek, társadalmi helyzetének és integrációjának javítására. A társadalmi felzárkózásért felelős államtitkár vezetésével működő 10 fős testületben kilenc szakterület egy-egy államtitkára, valamint a Központi Statisztikai Hivatal elnöke kapott megbízatást.

A Társadalmi Felzárkózási és Cigányügyi Tárcaközi Bizottság mellett megkezdte működését egy Roma Koordinációs Központ is, amely a roma civilek kormányzati döntésekben való részvételi lehetőségét biztosítja.

(12) A magyar Kormány egyértelműen és nyíltan elhatárolódik a rasszista indíttatású megszólalásoktól, megszólalóktól és szervezetektől.

A Tanácsadó Bizottság véleményében a média működését érintően tett megállapításaival összefüggésben az álláspontunk az, hogy a romák társadalmi megítélésének helyzetén, ezzel együtt társadalmi státuszukon csak akkor lehet érdemben javítani, ha a hatékony kormányzati intézkedések mellett a média objektíven, előítéletektől mentesen ábrázolja a romák életét.

A Kormány a kiegyensúlyozott és az átlátható működést garantáló médiaszabályozást szorgalmazza és elkötelezett abban, hogy a közszolgálati médiában a szakszerű tájékoztatás feltételei teljesüljenek.

(13) Az új Kormány számára fontos prioritás az oktatási esélyegyenlőség érvényesítése, a diszkrimináció megszüntetése. Ennek jegyében szakmailag megalapozott programok indulnak a pedagógia módszerek megújítására, az óvodai munka kiterjesztésére, a minőségi oktatáshoz való hozzáférés javítására. Kiemelt figyelem irányul azokra a területekre, amelyek az elmúlt években nem kaptak kellő hangsúlyt: az ágazati együttműködések, a szakmai partnerség, a pedagógusok jobb megbecsülése, a szülők és pedagógusok együttműködése.

A roma származású gyermekek iskolai szegregációjának mielőbbi megszüntetése érdekében az elmúlt kormányzati időszakban történtek ugyan kezdeményezések – a jogszabályi környezet is jelentős átalakuláson ment át – azonban az intézkedések várt hatása elmaradt. Ennek oka jelentős mértékben az előző oktatási kormányzatnak a helyi viszonyokat figyelembe nem vevő, merev megközelítése. Az a kezdetektől világos volt, hogy a célkitűzés megvalósítási esélyeit erőteljesen korlátozza egyfelől a tartós mélyszegénységben élő népesség szélsőségesen egyenlőtlen területi eloszlása, másfelől a szabad iskolaválasztás joga, melyet a mobilitásra képes társadalmi csoportok saját esélyeik növelésére használnak. 2004 óta tovább erősödött az a tendencia, hogy a gettósodó településekről a nem cigány gyermekek egyre nagyobb részét a kistérségi központ relatíve magasabb presztízsű iskolájába, vagy más közeli nagyobb település magasabb presztízsű iskolájába íratják be. Az új Kormány teljes körűen áttekinti a helyzetet és átgondoltabb, eredményesebb eszközöket kíván alkalmazni a kérdés megoldására.

(14) A Roma Integráció Évtizede Program Stratégiai Terv 2010-2011 évekre vonatkozó népegészségügyi célkitűzései kapcsán jelezni szeretnénk, hogy az egészségügyi alap- és szakellátás területén a szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés javítása érdekében többek között roma származású fiatalok foglalkoztatását támogató, egészségügyi szakképesítési ösztöndíj-programok indulnak.

Nyilvánvaló, hogy a Roma Integráció Évtizede Program célrendszerének megvalósítása hatékony monitoring kiépítése és működtetése nélkül elképzelhetetlen. Az új Kormány kész tehát arra, hogy újragondolja a monitoring rendszer elemeit, és megteremtse a működtetéséhez szükséges jogszabályi kereteket.

(15) Az új Kormány határozott intézkedésekkel kívánja elősegíteni a kultúrák közötti párbeszédet és az intolerancia elleni küzdelmet, strukturáltabban folytatva az előző Kormány ilyen irányú törekvéseit. További, az intolerancia visszaszorítását, valamint a kultúrák közötti

párbeszéd elősegítését célzó kormányzati intézkedések kidolgozását kezdtük meg, különös tekintettel a rendőri szervekre, amelyek tagjainak a kisebbségekkel, köztük a romákkal szembeni bánásmódjával kapcsolatos panaszokról a Tanácsadó Bizottság is szót ejt a véleményében.

(16) A 2008-2009. évek során történt gyilkosságsorozatra - 2008. július 21-én Galgagyörkön, augusztus 8-án Piricsén, szeptember 5-én Nyíradonyban, szeptember 29-én Tarnabodon, november 3-án Nagycsécson, december 15-én Alsózsoltán, 2009. február 23-án Tatárszentgyörgyön, április 22-én Tiszalökön, augusztus 3-án Kislétán támadtak romákra - vonatkozó nyomozás lezárult, az ügy jelenleg a vádemelésnél tart, a négy gyanúsított előzetes letartóztatásban várja a bíróság ítéletét.

(17) A Független Rendészeti Panasztestület munkájával összefüggésben a Tanácsadó Bizottság véleményében megfogalmazottakhoz kapcsolódva rögzíteni kívánjuk, hogy az utóbbi két évben az országos rendőrfőkapitányhoz nem érkezett olyan állásfoglalás, amelyben a Panasztestület kifejezetten a Rendőrség kisebbségi hovatartozáson alapuló elfogultsága miatt folytatott volna vizsgálatot.

(18) A Tanácsadó Bizottságnak a kisebbségek anyanyelvű névhasználatát érintő problémával kapcsolatos észrevételeire reagálva rögzíteni kívánjuk, hogy Magyarországon a hatályos törvények lehetőséget teremtenek a kisebbségek anyanyelv szabályai szerinti névhasználatára. Lehetőség van arra is, hogy a személyi okmányban a név feltüntetése kétnyelvű legyen. Ilyen esetekben a jogszabály gyakorlati érvényesítése során jelenleg a magyar nyelvű névnek van primátusa, a hivatalos okmányokban a kisebbséghez tartozó állampolgár neve nemzetiségi nyelven a magyar nevet követően kerülhet feltüntetésre.

A kisebbségi joganyag napirendre vett teljes körű áttekintése során meg kívánjuk vizsgálni, hogy a személyazonosító okmányok formai kialakítása során - figyelemmel többek között a vonatkozó uniós szabályozásra - biztosítható-e a nemzetiségi nyelvű név első helyen való szerepeltetése a kisebbségek személyi okmányaiban. Az álláspontunk szerint ez a gyakorlat egyértelművé tenné a kisebbségi névhasználat kérdését.

(19) Magyarországon törvényi előírás, hogy az állam biztosítja a kisebbségi oktatáshoz a tankönyvek megjelentetését, a taneszközök előállítását. Az állami kötelezettségek teljesítése érdekében az oktatási szaktárca ez idáig kizárólag magyarországi költségvetési pénzt tudott bevonni. 2009 decemberétől kezdődően azonban EU-s költségvetési források is szolgálják a magyarországi nemzetiségi oktatás fejlesztését.

Az Unió projekt alapvető célja elősegíteni a hazánkban élő, egymástól eltérő adottságú és nyelvvállapotú kisebbségi tanulók anyanyelvű oktatását, nevelését. A komplex program keretében a cigány, a horvát, a német, a román, a szerb és a szlovák közösség oktatási szakemberei önállóan, a bolgár, a görög és a szlovén kisebbség pedig közösen alkottak tankönyvfejlesztési konzorciumokat. A program révén rendelkezésre áll majd a magyarországi kisebbségek anyanyelvű közoktatásához szükséges korszerű taneszközök teljes köre.

A 2013-ig terjedő európai uniós költségvetési periódusban hozzávetőlegesen 2,3 milliárd forint (cca. 8,2 millió euró) áll rendelkezésre a magyarországi kisebbségek és a migráns tanulók iskolai tankönyvei, tananyagai kialakítására.

(20) Mint ismert, 2011. január 1. és június 30. között Magyarország látja el az Európai Unió Tanácsa soros Elnökségét. A magyar Elnökség kiemelt prioritása lesz Európa örökölt kulturális sokszínűségének támogatása.

Az új Országgyűlés 2010 júniusában a Magyar Fotográfusok Háza szakmai partnerségével „Együtt-lét” címmel hirdetett nemzetközi fotópályázatot. A pályázat célja a különböző európai régiók, népek, kiemelten a többség és kisebbség együttélésének bemutatása. A legjobb 100 fotóból 2011 márciusában több hónapig látható szabadtéri kiállítás nyílik majd a nemzetiségekről Budapest központjában, a Parlament előtti téren.

(21) Összegzésként rögzíteni kívánjuk, hogy a magyar Kormány elkötelezett a nemzetiségek ügye iránt.

Magyarország számára kiemelkedő jelentőséggel bír a kisebbségvédelem nemzetközi normáinak hatékony végrehajtása nemzeti és nemzetközi téren egyaránt. A Magyar Köztársaság aktív szereplője kíván lenni a nemzetközi kisebbségvédelem normái kialakításának.

A 2010 májusában hivatalba lépett Kormány megkülönböztetett figyelmet fordít a kisebbségvédelmi egyezményekben foglalt kötelezettségek és más nemzetközi dokumentumokban megfogalmazott ajánlások maradéktalan és következetes végrehajtására, a kisebbségek helyzetét érintő folyamatok és az ezzel kapcsolatos kormányzati intézkedések átláthatóságára, nemzetközi szintű monitorozására.

Fontosnak tartjuk az Európa Tanács kisebbségekkel kapcsolatos tevékenységét, az e téren szerzett tapasztalatok minél szélesebb körben való hasznosítását, a kisebbségvédelem nemzetközi szintű megerősítését.

A magyar Kormány nyitott az Európa Tanács Kisebbségvédelmi Keretegyezmény Tanácsadó Bizottságával való további szoros együttműködésre, a folyamatos párbeszédre.

Budapest, 2010. augusztus 30.



**dr. Navracsics Tibor**  
miniszter